

АНОТАЦІЯ

Єрмак В. О. Механізми державного регулювання розвитку банківської системи в Україні – кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування». – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Навчально-науковий інститут «Інститут державного управління». – Харків, 2026.

У дисертаційній роботі здійснено комплексне теоретико-прикладне дослідження механізмів державного регулювання розвитку банківської системи України в умовах воєнних і післявоєнних трансформацій, європейської інтеграції, цифровізації фінансового сектору та структурної перебудови національної економіки. Отримано сукупність науково обґрунтованих результатів, що мають теоретичне значення для розвитку науки публічного управління та адміністрування і практичну цінність для вдосконалення державної регуляторної політики у банківській сфері.

У процесі дослідження узагальнено теоретико-методологічні підходи до розуміння державного регулювання як специфічної форми публічного управління, спрямованої на забезпечення стійкості, збалансованості та розвитку банківської системи. Обґрунтовано доцільність розгляду банківської системи не лише як об'єкта фінансового нагляду, а як складної публічно значущої фінансової підсистеми, що виконує стабілізаційні, трансформаційні та розвиткові функції у системі державного управління.

Уточнено понятійно-категоріальний апарат дослідження механізмів державного регулювання розвитку банківської системи. Розкрито зміст понять «державне регулювання розвитку банківської системи», «механізм державного регулювання розвитку банківської системи» та «розвиток банківської системи» у публічно-управлінському вимірі. Доведено, що домінування фрагментарного, реактивного та переважно стабілізаційно-

наглядного підходу до регулювання обмежує розвитковий потенціал банківського сектору і не забезпечує повною мірою узгодження між стратегічними цілями державної політики, регуляторними інструментами та фактичними результатами їх реалізації.

Проаналізовано інституційно-правове, інформаційно-аналітичне та цифрове забезпечення державного регулювання банківської системи України, а також оцінено ефективність чинної регуляторної моделі. Встановлено, що в умовах повномасштабної війни наявні механізми виявили здатність забезпечувати фінансову стабільність, безперервність платежів і функціонування банківського сектору як критичної фінансової інфраструктури. Водночас вони продемонстрували обмежену спроможність стимулювати довгострокове кредитування, фінансову інклюзію, розвиток малого і середнього бізнесу, фінансування післявоєнної відбудови та структурну модернізацію економіки. Виявлено системні проблеми і суперечності, пов'язані з фрагментарністю імплементації європейських стандартів, нерівномірністю координації між ключовими суб'єктами регулювання, недостатньою аналітичною спроможністю та неповною інтегрованістю цифрових інструментів у процес прийняття регуляторних рішень.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні структурно-функціональної моделі комплексного механізму державного регулювання розвитку банківської системи України. Запропонована модель розкриває державне регулювання як цілісний цикл публічного управління: від визначення суб'єктами регулювання стратегічних цілей і застосування взаємопов'язаних механізмів впливу до оцінювання результатів розвитку банківської системи та управлінської корекції рішень. На відміну від підходів, орієнтованих переважно на окремі правові, наглядові, фінансові або організаційні інструменти, запропонована модель дозволяє пов'язати державний вплив із такими результатами розвитку банківської системи, як стійкість, кредитна активність, доступність банківських послуг, довіра, цифрова безпека, фінансова інклюзія та наближення до європейських стандартів.

У роботі удосконалено підхід до впровадження комплексного механізму державного регулювання розвитку банківської системи України. Його зміст полягає в узгодженні стратегічних цілей, повноважень суб'єктів регулювання, нормативно-правових, інституційних, фінансово-економічних, інформаційно-аналітичних і цифрових засобів впливу з очікуваними результатами розвитку банківської системи. Це дає змогу перевести запропоновану структурно-функціональну модель із рівня концептуального обґрунтування у площину практичних управлінських дій.

Удосконалено систему оцінювання результативності комплексного механізму державного регулювання розвитку банківської системи України. На відміну від підходів, зосереджених переважно на показниках фінансової стійкості та виконанні регуляторних вимог, запропонована система охоплює стабілізаційні, кредитно-інвестиційні, інституційні, інформаційно-аналітичні, цифрові, інклюзивні, євроінтеграційні та коригувальні індикатори. Такий підхід дозволяє оцінювати не лише стан банківської системи, а й фактичний вплив державного регулювання на її розвиток, участь у фінансуванні відбудови, підтримку малого і середнього бізнесу, доступність послуг для населення і територіальних громад, рівень довіри та здатність суб'єктів регулювання до управлінської корекції.

Особливу увагу приділено обґрунтуванню інклюзивного виміру державного регулювання розвитку банківської системи та ролі зворотного зв'язку й управлінської корекції. Інклюзивність розглянуто не як зовнішнє соціальне доповнення до банківської політики, а як внутрішній критерій якості та результативності регуляторного впливу. Вона охоплює доступність банківських послуг для населення, малого і середнього бізнесу, територіальних громад, вразливих соціальних груп, користувачів цифрових сервісів, а також недопущення фінансового і цифрового виключення.

Контур зворотного зв'язку та управлінської корекції визначено як постійно діючий елемент управлінського циклу, що забезпечує надходження до суб'єктів державного регулювання сигналів про фактичні наслідки

регуляторного впливу, проблеми доступності банківських послуг, потреби малого і середнього бізнесу, територіальних громад і споживачів фінансових послуг, цифрові бар'єри, поведінкові реакції користувачів та необхідність перегляду цілей, інструментів, процедур або державних програм. Доведено, що такий підхід підвищує адаптивність державного регулювання та посилює його зв'язок із реальними потребами банківської системи, економіки і суспільства.

Практичне значення одержаних результатів полягає в обґрунтуванні науково-практичних рекомендацій щодо вдосконалення державного регулювання розвитку банківської системи України. Запропоновані в дисертації положення, висновки та рекомендації можуть бути використані у діяльності органів державної влади та інших суб'єктів публічного управління під час розроблення й актуалізації стратегічних і програмних документів у сфері розвитку фінансового сектору, удосконалення механізмів координації регуляторних рішень, забезпечення узгодженості цілей, інструментів і результатів державного впливу на банківську систему, а також упровадження процедур моніторингу, оцінювання та корекції регуляторної політики.

Окремі результати дослідження можуть бути використані в освітньому процесі під час викладання дисциплін з публічного управління та адміністрування, державної економічної політики, державного регулювання фінансового сектору, а також у процесі підготовки навчально-методичних матеріалів для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Ключові слова: публічне управління, державне регулювання, механізми державного регулювання, банківська система, банківський сектор, розвиток банківської системи, комплексний механізм державного регулювання, структурно-функціональна модель, фінансова стабільність, фінансова інклюзія, цифрова трансформація та цифрова безпека фінансового сектору, зворотний зв'язок та управлінська корекція, оцінювання результативності, європейська інтеграція, воєнні виклики та післявоєнне відновлення.